

Waterstaatkundige veranderingen.

De houtopslag is vooral toegenomen als gevolg van veranderingen in de waterhuishouding van het Sarsven en omgeving. Het peil, in ieder geval het zomerpeil, is de laatste jaren tenminste 30 cm gedaald. De oorzaak daarvan moet worden gezocht in de water-onttrekkende werking van een enkele jaren geleden gegraven zijtak van de Vissensteertbeek. Deze wateronttrekkende werking werd weliswaar tegengegaan door een kade, maar deze was niet voldoende waterkerend. Bovendien heeft sedert 1954 de ontwatering van het Sarsven niet meer uitsluitend plaats via de Roevender Peel, maar ook officieel via de Banen naar de reeds genoemde tak van de Vissensteertbeek. Deze beek behoort in feite tot een ander stroomgebied met een veel lager peil. Het peil van het Sarsven is door dit alles blijvend gezakt en het gevaar is groot dat een nog sterker peilverlaging het gevolg zal zijn. Reeds nu komen de hoge winterwaterstanden van vroeger niet meer voor. Dit is evenwel minder ingrijpend dan de verlaging van het gemiddelde zomerpeil. De ontwikkeling van de plantengroei is nu reeds een weerspiegeling van dit ingrijpen. Er kan daaruit zelfs worden afgeleid wat de gevolgen van verdere grondwaterdaling zouden zijn.

BOEKBESPREKING

Die Wüsten der Erde und ihre Erforschung door A. Gabriel. VIII, 167 bladz. met 34 afb. en 5 kaarten. Verständliche Wissenschaft, Naturwissens. Abt. Band 76. Springer-Verlag 1961, Berlin, Göttingen, Heidelberg. Prijs in linnen band DM 8,80.

Sinds 1900 zijn er veel artikelen en boeken verschenen over woestijnen, maar een samenvattende bespreking van alle woestijnen bezaten wij nog niet. Daarom is dit boekje zeer welkom.

Het eerste hoofdstuk — over het wezen en de grenzen van de woestijn — is zeer interessant, omdat het begrip woestijn van uit verschillend oogpunt wordt besproken. In alle geval is de droogte de beslissende factor. De woestijn is een klimatologische facies der aarde, bepaald door haar relatief geringe vochtigheid. Het gevolg van droogte over grote uitgestrektheden is het ontstaan van afvloeiloze gebieden.

Een belangrijke factor voor het ontstaan der woestijnen zijn de werkingen der atmosfeer (tweede hoofdstuk). Nadat in verschillende hoofdstukken alle mogelijke aspecten belicht zijn, die met de woestijn samenhangen — ook de mens en de woestijn is niet ver-

geten —, komt de schrijver tenslotte tot de bespreking van de woestijnen der gehele wereld. Dat is zeker niet het minst interessante en leerzame hoofdstuk. De schrijver begint haast vanzelfsprekend met de Sahara, waaraan wij hier het eerst denken, als men over woestijnen spreekt, en waarvan nog vele mensen menen, dat het één grote zandwoestijn is, terwijl dat slechts voor een derde waar is. Het geheel — de woestijnen der aarde — is zelfs een boeiend verhaal.

Wat is de toekomst der woestijnen? In het verleden heeft de woestijn de mens kultuurgebied ontnomen. Zal de mens in staat zijn de woestijnen te herscheppen in een vruchtbaar land? Deze vraag, terecht gesteld in verband met de toename van de bevolking, en andere daarmee samenhangende zaken worden in het laatste hoofdstuk besproken.

Dit boekje is ongetwijfeld een belangrijke aanwinst in de bekende serie van Springer. Het is prettig geschreven en goed geïllustreerd. Als toegift krijgen wij nog een vijftal kaarten.

K.

Wij hielden met de wolven in Alaska door L. Crisler. Uitg. Ploegsma, Amsterdam 1961. Prijs geb. f 11,50.

Dit boek is een vertaling van „Arctic Wild“, dat in 1958 bij Harpen & Brothhers te New York verschenen is.

De schrijfster, Lois Crisler en haar man Herb leefden gedurende anderhalf jaar in Alaska, binnen de poolcirkel. Zij filmde voor een der grootste filmaatschappijen van Hollywood. Herb heeft gefilmd. Aan een goede filmoperator ontgaat niets. Elke avond besprak hij met zijn vrouw de belevenissen van den dag, en hieruit is dit prachtig boek gegroeid. Wat mij bijzonder getroffen heeft, is de wijze, waarop dit alles beschreven is: eenvoudig en natuurlijk. En toch is het een roman geworden: Spannend van het begin tot het einde.

Deze twee mensen hebben een moeilijke tijd meegemaakt. Maanden achter elkaar zaten zij alleen in de grote wildernis; een enkele maal bracht een vliegtuig op ski's hun voedsel. Het moeten lichamelijk en geestelijk sterke mensen geweest zijn, die dit avontuur konden overleven.

Hun aandacht was vooral gericht op de dieren van het poolland, en heel in 't bijzonder op de kariboes (rendieren) en de wolven. Zij zijn getuigen geweest van de trek van de kariboes, die in de herfst naar de zuidelijk gelegen wouden trekken, om in het voorjaar weer terug te keren naar de grote poolweide, de toendra. De wolven achtervolgen de trekkende kariboes. Zij zijn hun natuurlijke vijanden, maar de gezonde kariboes, zelfs de jonge kalveren, zijn hen te vlug af. Als regel vallen alleen oude of zieke dieren ten prooi aan de wolven. En zo vonden Crisler en haar man weer een bevestiging van de oude regel: de natuurlijke vijand van een dier is zijn beschermer. 't Is alleen jammer, dat de mens zo'n grote slachting onder de kariboes heeft aangericht. Voordat de blanken in Alaska kwamen, zwierven er nog een of twee miljoen kariboes door dit land. In 1952 was hun aantal geslonken tot ongeveer 26.000.

De waarnemingen van de Crislars beperken zich

niet alleen tot de jacht van de wolven op de kariboes. Beide zomers, dat zij verbleven in de grandioze natuur van het poolland, voedden zij een nest van wolven op, geboren uit wilde ouders. Die wolven spelen een belangrijke rol in het verhaal. Nauwkeurig en prettig vertelt Lois Crisler over het gedrag van de welpen, over hun groei en volwassenheid. Ik geloof niet, dat iemand dat ooit zo goed beschreven heeft. Dit boek is een welkome aanvulling op het bekende boek van Konrad Lorenz over „Mens en hond” (1957), waarin hij de gedragpatronen van hondenrassen beschrijft, die oorspronkelijk van wolven afstammen en van rassen, die van jakhalzen afstammen. Het boek is derhalve ook een belangrijke bijdrage tot de wetenschap, die zich bezig houdt met de studie van het gedrag der dieren.

Wie eenmaal aan dit boek begonnen is, zal het tot het einde toe uitlezen.

K.

Mens en microbe, door Fr. Bolle, vertaald door G. M. de Vries-Riphagen. Bibliotheek voor algemene ontwikkeling. Uitg. C. J. A. Ruys, Uitg. Mij N.V., Bussum — Diogenes, Antwerpen 1961. 272 bladz. Prijs geb. f 13,50, in serieverband f 12,25.

In dit boek is een schat van gegevens verwerkt, die door de schrijver tot een boeiend verhaal zijn gebundeld. Daar men in vroeger tijden bij het woord microbe bijna uitsluitend dacht aan ziekteverwekkers bij mens en dier, ligt het voor de hand, dat de schrijver met de ziekteverwekkende microben begint. Uitvoerig gaat de schr. na, hoe men tot de kennis van het bestaan van deze kleine wezens is gekomen. Ook voor degene, die reeds meer over deze materie heeft gelezen, blijft het interessant de schr. op zijn ontdekkingsreis te volgen. In het tweede hoofdstuk vindt men een indeling van de microben — schadelijke en nuttige — en worden er enkele problemen besproken, b.v.: Hebben bacteriën een kern? Het derde hoofdstuk — de virussen — is het meest belangrijke en tevens het beste hoofdstuk van dit boek. De schrijver blijkt goed op de hoogte te zijn van de tegenwoordige stand van het vraagstuk omtrent het ontstaan en de natuur der virussen. De merkwaardige overeenkomst in structuur tussen gen en virus doet hem de vraag stellen: Is een virus een verwildeerde erf-factor?

In de volgende hoofdstukken volgt de strijd tegen de pathogene microben, de ontdekking van de penicilline enz. Het spreekt vanzelf, dat ook de niet-pathogene microben in dit boek een ruime plaats krijgen. De microben spelen immers een belangrijke rol in de huishouding van de natuur. Met het oog op de toename van de wereldbevolking heeft men reeds lang zijn blik gericht op de eencellige wieren van de oceaan. In de USA wil men reusachtige algenfarmen bouwen, die het eventuele tekort aan voedsel moeten opvangen.

Dit boek is een der uitgaven van de bibliotheek voor algemene ontwikkeling, die door de uitgever wordt aangekondigd als een populair-wetenschappelijke serie. Men kent de gevaren, die verbonden zijn aan de uitgave van „Populair-wetenschappelijke” geschriften, doch voor dit boek hoeft men niet bang te zijn. Wat de schrijver vertelt, is wetenschappelijk volkomen verantwoord. Hetzelfde kan gezegd worden van de talrijke illustraties.

K.

Linneana Belgica. Revue Belge d'Entomologie, Belgisch Entomologisch Tijdschrift. Redactie en Beheer: Dr. J. van Schepdael, 23 Albertstraat, Halle. Brabant, België. Jaarabonnement BF 150.

Van dit nieuwe entomologisch tijdschrift is Pars I in 10 nummers (1958-1961) verschenen. In den beginne moesten de uitgevers een beetje voorzichtig zijn, omdat men niet wist, of men de regelmatige verschijning financieel kon verwerken. Daarvandaan, dat Pars I over enige jaren gespreid is. Nu zijn de financiële moeilijkheden opgeheven, omdat het Ministerie van Openbaar Onderwijs ter hulp is gekomen. En dat is een zeer goed teken. In het vervolg zal dit tijdschrift regelmatig verschijnen. Pars II zal dus verschijnen in 1962, en zo gaat het verder in de volgende jaren.

Linneana Belgica is een nationaal belgisch tijdschrift, derhalve tweetalig. De artikelen worden opgenomen in de taal, door de auteur gebruikt. In verband met het grote terrein, dat de redactie zich ten doel stelt te bestrijken — West en Centraal Europa — kunnen de buitenlandse inzenders hun eigen taal gebruiken.

Het doel van dit tijdschrift is een band te leggen en te onderhouden tussen de entomologen, in de eerste plaats natuurlijk de entomologen van België, maar ook die van Frankrijk, België, Luxemburg en vooral van Nederland.

Ook in entomologisch opzicht is de doelstelling ruim. Iedere entomoloog, amateur of vakman, krijgt gelegenheid zijn bijzondere vondsten te vermelden, doch men mene niet, dat het tijdschrift alleen openstaat voor systematische gegevens. Al de aspecten van de entomologie, — systematiek, ethologie, biotoop enz. — zijn welkom.

De eerste jaargang is nu afgesloten. Hij bezit zeer waardevolle gegevens, maar beantwoordt nog niet volkomen aan de doelstelling. Het zijn vooral de lepidopterologen, die hier aan het woord zijn, doch dat zal wel veranderen, wanneer het tijdschrift vaste voet gekregen heeft bij de entomologen. Van belang is de katalogus van de Noctuidae, opgesteld door de hoofdredacteur, Dr. J. van Schepdael. Ook de regelmatig voorkomende boekbespreking zullen de lezers zeker waarderen. Excursies worden op de laatste bladzijde van de omslag aangekondigd. Een uitvoerige inhoudsopgave en een lijst van de aangehaalde soorten vergemakkelijken het raadplegen van deze jaargang.

Wij heten het nieuwe tijdschrift van harte welkom en hopen, dat het spoedig een goede plaats in de entomologische wereld moge veroveren.

K.

NIEUWE LEDEN

Dr. J. H. B. Kleikamp, Apotheker, Hoorn; E. E. v. d. Voo, Rembrandtlaan 97, Woerden; Mevr. J. M. W. Gregoire-Habets, Statensingel 156 A, Maastricht; F. A. M. Ummels, Esschenderweg 69, Heerlen; H. Vergoossen, Kap. Goossensstraat 21 a, Maastricht; P. J. H. Laurs, Turennestraat 21 a, Maastricht; K. A. Lemmens, Old Hickeryplein 54 a, Maastricht; M. M. Pluut, Aylvalaan 6, Maastricht; P. Bronnenberg, Vrieheidepark 2, Heerlen; P. C. M. Rademakers, Nederlandlaan 69, Heerlen; K. C. Roos, Hamerstraat 26, Hoensbroek; A. Kuyper, Heesbergstraat 4, Heerlen.